

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2012-2014**

Olecko 2012

Spis treści:

- I. Wstęp
- II. Podstawy prawne Programu
- III. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w zastępczych formach opieki
- IV. Diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie oleckim
- V. Infrastruktura powiatu oleckiego w zakresie pomocy rodzinie – wg stanu na dzień 31.12.2011r.
- VI. Cele Programu
- VII. Zakładane rezultaty realizacji Programu
- VIII. Projektowane źródła finansowania Programu
- IX. Sposób monitorowania Programu

I. WSTĘP

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Jak wynika z obowiązującego obecnie stanu prawnego, systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W powiecie oleckim Zarządzeniem Starosty Oleckiego Nr 38/2011 z dnia 25 października 2011 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku wyznaczone zostało na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu usprawnienia realizacji zadań nałożonych ww. ustawą oraz pozyskania środków z zewnątrz należało przystąpić do opracowania i realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.

W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także utrzymujących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu. Program jest zbieżny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003-2015 oraz Programu Pomocy Dziecku i Rodzinie w Powiecie Oleckim na lata 2011-2015.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU:

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka;
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1592 z późn. zm.);
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz. 1720)

III. ŚRODOWISKA RODZINNE ZAGROŻONE UMIESZCZENIEM DZIECI W ZASTĘPCZYCH FORMACH OPIEKI

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2010 r. liczba mieszkańców powiatu oleckiego wynosiła 34 066 (w tym 16 811 mężczyzn oraz 17 255 kobiet). W roku 2010 r. na terenie powiatu zarejestrowano 397 urodzeń i 132 zgony.

Na podstawie danych statystycznych otrzymanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Olecku (tabela poniżej) można stwierdzić, że nadal problemem jest duży odsetek osób pozostających bez pracy. Wśród osób zarejestrowanych w PUP przeważają kobiety, których liczba od 2009 r. stale rośnie. Bezrobocie, szczególnie długotrwałe pozostawanie bez pracy, związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych i rozpad rodziny. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Długotrwałe bezrobocie wiąże się z nierzadko nieprawidłowym wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców (m.in. niewłaściwe odżywianie dzieci, brak

przyborów szkolnych, brak możliwości wypoczynku w dniach wolnych od nauki, zaniedbania higieniczne itp.), alkoholizmem, przestępczością, bezdomnością czy przemocą.

Tab.: Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z PUP w Olecku w latach 2009-2011

Lp.	Stan na dzień	31.12.2009		31.12.2010		31.12.2011	
		mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
1.	Liczba osób bezrobotnych	1542	1568	1410	1540	1337	1690
Ogółem:		3 110		2 950		3 027	
2.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	597	976	631	959	590	1047
Ogółem:		1 573		1 590		1 637	
3.	Liczba osób pobierających zasiłek	401	261	308	244	211	264
Ogółem:		662		552		475	

Źródło: PUP Olecko

Diagnostując środowiska rodzinne zagrożone dysfunkcją w różnych sferach życia, nie można zapominać o osobach korzystających z pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej. Trzeba mieć jednak świadomość, iż dane statystyczne nie są w stanie przedstawić rzeczywistych problemów osób, które często żyją na krawędzi ubóstwa lub też nie korzystają ze wsparcia ops-ów z uwagi na dochód nieznacznie przekraczający kryterium dochodowe uprawniające do otrzymania pomocy.

Powody, dla których przyznano świadczenia w poszczególnych gminach powiatu oleckiego w latach 2009-2011, przedstawiają poniższe tabele:

Tab.: Powody, dla których przyznano świadczenia - MOPS w Olecku:

Powody przyznania pomocy	Ilość rodzin	Ilość rodzin	Ilość rodzin
	2009r.	2010r.	2011r.
Ubóstwo	33	21	29
Sieroctwo	1	0	0
Bezdomność	16	22	22
Potrzeba ochrony macierzyństwa	70	102	144

Bezrobocie	427	479	514
Niepełnosprawność	103	91	82
Długotrwała choroba	269	410	420
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	318	112	92
Przemoc w rodzinie	65	65	67
Alkoholizm	61	63	61
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	8	5
Zdarzenie losowe	3	1	1

Źródło: MOPS Olecko

Tab.: Powody, dla których przyznano świadczenia - GOPS w Kowalach Oleckich:

Powody przyznania pomocy	Ilość rodzin 2009r.	Ilość rodzin 2010r.	Ilość rodzin 2011r.
Ubóstwo	47	18	9
Bezdomność	6	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	4	2
Bezrobocie	213	228	268
Niepełnosprawność	51	22	21
Długotrwała choroba	29	21	19
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13	37	1
Przemoc w rodzinie	5	0	0
Alkoholizm	5	2	1
Zdarzenie losowe	1	0	3

Źródło: GOPS Kowale Oleckie

Tab.: Powody, dla których przyznano świadczenia w GOPS w Świętajnie:

Powody przyznania pomocy	Ilość rodzin 2009r.	Ilość rodzin 2010r.	Ilość rodzin 2011r.
Ubóstwo	133	120	110
Bezdomność	3	5	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	13	11

Bezrobocie	242	239	196
Niepełnosprawność	62	63	50
Długotrwała choroba	72	65	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	61	72	50
Przemoc w rodzinie	7	2	1
Alkoholizm	2	4	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	1	3
Zdarzenie losowe	2	0	0

Źródło: GOPS Świętajno

Tab.: Powody, dla których przyznano świadczenia z GOPS w Wieliczkach:

Powody przyznania pomocy	Ilość rodzin 2009 r.	Ilość rodzin 2010r.	Ilość rodzin 2011r.
Ubóstwo	125	132	112
Bezdomność	1	3	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	5	5	3
Bezrobocie	182	191	171
Niepełnosprawność	31	30	31
Długotrwała choroba	44	46	43
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	11	12	8
Przemoc w rodzinie	0	0	0
Alkoholizm	3	2	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	2
Zdarzenie losowe	2	0	4
Sytuacja kryzysowa	0	0	1

Źródło: GOPS Wieliczki

Jak pokazują dane powyższych tabel, największą liczbę osób korzystających ze wsparcia OPS-ów odnotowano z uwagi na bezrobocie oraz ubóstwo. Niepokój budzą

również wyniki analizy tabeli MOPS w Olecku i liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z uwagi na przemoc w rodzinie oraz alkoholizm, gdyż pozostaje ona mniej więcej na tym samym poziomie. Świadczyć to może o tym, że w rodzinach tych utrzymuje się stała, patologiczna sytuacja, cykl przemocy nie zostaje przerwany i dzieci przebywające w ww. rodzinach narażone są na ewentualną możliwość umieszczenia ich w pieczy zastępczej z uwagi na konieczność bezpośredniej ochrony ich życia i zdrowia.

Ponadto dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Olecku wskazują na występowanie wielu sytuacji kryzysowych w rodzinach związanych ze stosowaniem przemocy. Poniższa tabela przedstawia liczbę interwencji kryzysowych w latach 2009-2011.

Tab.: Dane statystyczne Komendy Powiatowej Policji w Olecku dot. sytuacji kryzysowych, które miały miejsce w środowiskach domowych w latach 2009-2011:

Wyszczególnienie	2009r.	2010r.	2011r.
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	1016	1336	1185
Liczba interwencji domowych, podczas których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”	209	138	94
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	466	284	211
Liczba postępowań wszczętych i zakończonych dotyczących przemocy domowej w ramach prowadzonej procedury „Niebieska Karta”	13	2	6

Procedura „**Niebieskiej Karty**” służy nie tylko rozpoznaniu przemocy, rejestracji przebiegu zdarzenia i jego skutków oraz zaplanowaniu pomocy, ale jest także wykorzystywana w postępowaniu przygotowawczym wszczynanym wobec sprawcy oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka.

Większość spraw z art. 207 kk (znęcanie się nad rodziną) nie trafia do wymiaru Sądu lub jest umarzana z powodu braku dowodów. Każde udokumentowane zdarzenie, nawet jeśli nie pociąga za sobą drastycznych skutków, jest dowodem na ciągłość i powtarzalność przemocy. Wypełnienie przez interweniujących policjantów „Niebieskiej Karty” nie jest jednak równoznaczne ze złożeniem doniesienia o popełnieniu przestępstwa oraz nie stanowi podstawy do wszczęcia postępowania karnego. W przypadku jednak złożenia zawiadomienia i wszczęcia postępowania może ona zostać wykorzystana jako dowód procesowy.

Jak wynika z analizy powyższych danych zdecydowanie maleje liczba interwencji Policji, podczas których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”, oraz liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej. Jednakże ilość przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych utrzymuje się na wysokim poziomie. Może to stanowić bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia dzieci przebywających w rodzinach dotkniętych przemocą. W takiej sytuacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo zabrać dziecko z rodziny i umieścić je w innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Decyzję w tej sprawie pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką.

IV. DIAGNOZA RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE OLECKIM

Rodzinna Piecza Zastępcza:

Rodzina piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. ż, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej i zawieszonyj władzy rodzicielskiej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku powołane zostało Uchwałą Rady Powiatu Nr V/22/99 z dnia 28.01.1999 r. Od tego czasu jednostka realizuje zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, takie jak m.in. organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, przyznawanie pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze (...), pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.

Jak wynika z zebranych poniżej danych, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowiły i stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie, wujostwo bądź rodzeństwo, następnie rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem i rodziny zawodowe. Od dnia 01.01.2012 r. w związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziną zastępczą spokrewnioną zostaną jedynie wstępni lub rodzeństwo dziecka. Natomiast rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem stają się rodzinami zastępczymi niezawodowymi.

Tab.: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w powiecie oleckim w 2009 r.:

Stan na dzień		Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:			Razem
				wielodzietne	specjalistyczne	pogotowie rodzinne	
31.12.2009r.	Liczba rodzin zastępczych	40	1	3	1	1	46
	Liczba dzieci w nich przebywających	57	2	12	1	-	72

Źródło: PCPR Olecko

Tab.: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w powiecie oleckim w 2010 r.:

Stan na dzień		Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:			Razem
				wielodzietne	specjalistyczne	pogotowie rodzinne	
31.12.2010r.	Liczba rodzin zastępczych	42	4	3	1	1	51
	Liczba dzieci w nich przebywających	59	6	12	1	-	78

Źródło: PCPR Olecko

Tab.: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w powiecie oleckim w 2011 r.:

Stan na dzień 31.12.2011r.		Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:			Razem
				wielodzietne	specjalistyczne	pogotowie rodzinne	
	Liczba rodzin zastępczych	39	3	3	1	1	46
	Liczba dzieci w nich przebywających	50	5	11	1	-	67

Źródło: PCPR Olecko

Jak wynika z dokumentacji PCPR w Olecku, w 2009 r., zgodnie z postanowieniami Sądu, utworzonych zostało 7 rodzin zastępczych, w tym: 1 niespokrewniona z dzieckiem (umieszczono w niej 2 dzieci) oraz 6 spokrewnionych dla 7 dzieci. Natomiast w 2010 r. utworzonych zostało 9 nowych rodzin zastępczych, w tym: 3 rodziny niespokrewnione, w których umieszczono 4 dzieci oraz 6 rodzin spokrewnionych dla 7 dzieci.

	2009 r.	2010 r.	2011r.
Liczba dzieci, które wróciły do rodziców biologicznych	8	0	7
Liczba dzieci, które trafiły do rodzin adopcyjnych	3	7	4

Źródło: PCPR Olecko

W chwili obecnej w Sądzie prowadzone są kolejne 3 postępowania dotyczące przywrócenia władzy rodzicielskiej rodzicom i istnieje realna szansa na powrót 3 dzieci do domu rodzinnego.

Instytucjonalna piecza zastępcza:

Na terenie powiatu oleckiego funkcjonuje placówka wielofunkcyjna – Dom im. Janusza Korczaka w Olecku.

Zgodnie z decyzją z dnia 14 października 2010r. Wojewoda Warmińsko-Mazurski wydał powiatowi oleckiemu zezwolenie na prowadzenie publicznej, całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu wielofunkcyjnego pn. Dom im. Janusza Korczaka z siedzibą w Olecku przy ul. Gołdapskiej 18a, na czas nieokreślony, z następującą liczbą miejsc:

socjalizacyjnych- 28, interwencyjnych- 10, w mieszkaniach usamodzielnienia- 30. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku realizuje postanowienia Sądu o umieszczaniu małoletnich w całodobowych placówkach opiekuńczo - wychowawczych. W tym zakresie uzgadnia z Dyrektorem Domu im. Janusza Korczaka w Olecku miejsce dla dziecka i wydaje skierowanie oraz kompletuje niezbędną dokumentację. W przypadku braku miejsc w lokalnej placówce oraz zgodnie z postanowieniem Sądu odnośnie zmiany placówki małoletniemu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie poszukuje miejsca na terenie innych powiatów. Ponadto bada sytuację socjalno - bytową rodziców biologicznych dzieci umieszczanych w całodobowych placówkach opiekuńczo - wychowawczych i ustala im odpłatność za pobyt dzieci w danej placówce.

Na dzień 31.12.2011r. w naszej placówce przebywało łącznie 56 dzieci, w tym 25 małoletnich pochodzących z powiatu oleckiego oraz 31 z innych powiatów. Odnotowano również 6 wychowanków poniżej 7 r. ż.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych w okresie 4 lat od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7. roku życia. (przebywać w tych placówkach będą mogły w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019 r.). Po 31 grudnia 2019 r. w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10. roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie gdy przemawiać za tym będzie stan ich zdrowia lub dotyczy to będzie rodzeństwa. W związku z powyższym zasadny jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców.

Osoby usamodzielniane:

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest

podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiającą młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

V. INFRASTRUKTURA POWIATU OLECKIEGO W ZAKRESIE POMOCY RODZINIE – wg stanu na dzień 31.12.2011r.:

Na terenie powiatu oleckiego wykorzystywane są różnorodne formy wspierające dziecko i rodzinę w różnych aspektach, począwszy od pomocy w środowisku lokalnym świadczonej przez samorządy gminne, organizacje pozarządowe i inne instytucje wspierające rodzinę i młodzież, różne formy rehabilitacji dla dzieci niepełnosprawnych, poprzez formy samopomocy na szczeblu powiatowym, aż do rodzinnej i instytucjonalnej opieki zastępczej, czyli rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych, realizowanej przez samorząd powiatowy.

Na terenie powiatu oleckiego funkcjonują:

1. Dom im. Janusza Korczaka w Olecku – placówka wielofunkcyjna
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętajnie
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliczkach
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
7. Powiatowy Urząd Pracy w Olecku
8. Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
9. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
10. Mieszkania Chronione przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
11. Dom Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich
12. Dom Pomocy Społecznej „Jaśki” Olecko Kolonia 4
13. Punkt Konsultacyjno - Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku
14. Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku
15. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Olecku
16. Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych w Świętajnie
17. Środowiskowy Dom Samopomocy w Olecku

18. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kowalach Oleckich
19. Warsztat Terapii Zajęciowej w Olecku
20. Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
21. Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej przy Internacie Zespołu Szkół Licealnych i Zawodowych w Olecku
22. Środowiskowe Ognisko Wychowawcze „Puchatek” Towarzystwo Przyjaciół Dzieci przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Olecku
23. Świetlica Środowiskowo – Wychowawcza Parafialny Oddział Akcji Katolickiej przy Parafii NMP Królowej Polski w Olecku
24. Świetlica Socjoterapeutyczna „Krag” w Olecku
25. Świetlica Socjoterapeutyczna „Krag 2” w Judzikach
26. Świetlica Wiejska „Kukowina” w Kukówku, gm. Świątajno
27. Świetlica Wiejska w Pietraszach, gm. Świątajno
28. Świetlica Socjoterapeutyczna w Świątajnie
29. Klub Integracji Społecznej w Olecku
30. Klub Integracji Społecznej w Świątajnie
31. Klub Integracji Społecznej w Wieliczkach
32. Katolicka Poradnia Rodzinna przy Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku
33. Fundacja Rodzinnej Opieki Zastępczej „PORUJ RADOŚĆ” w Kowalach Oleckich
34. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu
35. Koła „Caritas” przy parafiach na terenie powiatu
36. Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi” w Olecku
37. Stowarzyszenie „Dać Nadzieję” przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku
38. Stowarzyszenie Rodziców Osób Niepełnosprawnych i Osób Wspierających przy Warsztacie Terapii Zajęciowej w Olecku
39. Stowarzyszenie „MOTYLE” przy Domu im. Janusza Korczaka w Olecku
40. Stowarzyszenie Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. Św. Łukasza Olecko Kolonia
41. Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” w Kowalach Oleckich
42. Centrum Edukacji przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku
43. Niepubliczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku

44. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Dla Dzieci Głuchych im. Św. Filipa Smaldone w Olecku
45. Szkolny Klub Sportowy Niesłyszących OLIMPIJCZYK w Olecku
46. Stowarzyszenie Wspierania Szkół i Placówek z Oddziałami Integracyjnymi „POMARAŃCZA” w Olecku
47. Grupy samopomocowe.

Podjęmowane działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane w zależności od natężenia problemów występujących na danym terenie, należy bowiem pamiętać, że innych form wsparcia i pomocy oczekują rodziny z problemami bezrobocia i zagrożenia ubóstwem, a innych rodziny z niewydolnością wychowawczą. W tym celu zasadne jest wykorzystanie istniejącej infrastruktury w podejmowaniu działań pomocowych i wspierających rodziną oraz instytucjonalną pieczę zastępczą.

Należy również pamiętać, że skuteczność podejmowanych działań w dużym stopniu zależy od właściwej współpracy różnych jednostek działających na rzecz pomocy rodzinom, w tym również z organizacjami pozarządowymi.

VI. CELE PROGRAMU

Cel I:

Wielokierunkowa praca z rodzinami zagrożonymi odebraniem dziecka, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo- wychowawczej oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcjonalności

W celu pierwszym podstawowym zadaniem jest profilaktyka, czyli zapobieganie przyczynom kierowania dzieci do zastępczych form opieki. Dotychczasowe doświadczenia wskazują w pierwszej kolejności na potrzebę wsparcia rodzin naturalnych na etapie, gdy problemy się rozpoczynają. Pomoc dla tych rodzin często przychodzi za późno, wtedy gdy w rodzinie jest już głęboki kryzys. Najczęściej wówczas zachodzi potrzeba zabrania dzieci z rodziny. W obszarze tym szczególny nacisk należy położyć na profesjonalną, systemową pracę z rodziną dysfunkcyjną, w kryzysie, wypełniającą swoje obowiązki rodzicielskie w nieprawidłowy sposób, w jej środowisku naturalnym. Działania wspomagające i wspierające rodzinę pozwolą na wzmocnienie jej podstawowych funkcji oraz zminimalizują

jej dysfunkcje, a tym samym ograniczą wzrost liczby orzeczeń sądu rodzinnego o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Wzmocnienie rodziny jako pierwszego ogniwa systemu opieki nad rodziną i dzieckiem poprzez środowiskowe, wielozakresowe wsparcie w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych, jest zadaniem priorytetowym.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie zagrożeniom prawidłowego rozwoju dziecka i funkcjonowania rodziny w środowisku poprzez m.in. poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w szkołach, placówce wielofunkcyjnej, świetlicach socjoterapeutycznych i innych placówkach wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie powiatu, a także prowadzenie zajęć w szkołach przygotowujących do życia w rodzinie oraz prowadzenie „Szkoły dla Rodziców”, wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez porady psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne, pedagogiczne	Na bieżąco	OPS-y, Kuratorzy, PCPR, Dom im. Janusza Korczaka w Olecku, placówki oświatowe	Lokalne instytucje i organizacje
2.	Promowanie wartości rodziny wśród lokalnej społeczności poprzez audycje, ulotki, artykuły w: prasie, radiu, telewizji, Internecie, a także organizowanie imprez rodzinnych, konferencji itp.	Na bieżąco	Lokalne instytucje i organizacje	

Cel II:

Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej

W celu drugim założono pozyskiwanie kandydatów na niezawodowe oraz zawodowe rodziny zastępcze oraz objęcie ich specjalistycznymi szkoleniami oraz wsparciem. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej winno być ostatecznością i działaniu temu towarzyszyć ma przyjęcie zasady zapewnienia dziecku najlepszych warunków rozwojowych, które mogą zagwarantować rodziny zastępcze.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	2012 r.-2014 r.	PCPR	Fundacja Rodzinnej Opieki Zastępczej „PODARUJ RADOŚĆ” w Kowalach Oleckich
2.	Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, finansowanie wynagrodzeń i doposażenie w niezbędny sprzęt nowopowstających rodzin	Na bieżąco, po zgłoszeniu się kandydatów	PCPR, Starostwo Powiatowe	
3.	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania,	2012 r.-2014 r.	PCPR	Specjalistyczne firmy szkoleniowe, Fundacja Rodzinnej Opieki Zastępczej „PODARUJ RADOŚĆ” w Kowalach Oleckich

	dofinansowywanie zajęć pozalekcyjnych dla wychowanków, organizacja zajęć warsztatowych dla dzieci i młodzieży o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym oraz profilaktycznym, zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej			
4.	Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	Na bieżąco	PCPR	
5.	Doposażenie mieszkań rodzin zastępczych, wypłata dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych przewidzianych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	Na bieżąco	PCPR, Starostwo Powiatowe	
6.	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zgodnie z przepisami ww. ustawy	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR, Starostwo Powiatowe	
7.	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR	Organizacje pozarządowe
8.	Tworzenie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz wspieranie ich poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń,	Zgodnie ze zgłoszeniami kandydatów	PCPR, Starostwo Powiatowe	

	a także dofinansowywanie wyposażenia w niezbędny sprzęt oraz dofinansowywanie zajęć pozalekcyjnych dla wychowanków			
9.	Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, zapewnienie warunków lokalowych do spotkań rodzin zastępczych w ramach ww. grup	Na bieżąco, w terminach dostosowanych do potrzeb rodzin	PCPR	Fundacja Rodzinnej Opieki Zastępczej „PODARUJ RADOŚĆ” w Kowalach Oleckich
10.	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe	Zgodnie z potrzebami	PCPR, Starostwo Powiatowe	
11.	Zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Zgodnie z obowiązującymi przepisami	PCPR, Starostwo Powiatowe	
12.	1) Wyznaczenie następującego maksymalnego limitu rodzin zastępczych zawodowych (limit dotyczy rodzin już funkcjonujących oraz nowo utworzonych rodzin, z którymi umowy mogą być jeszcze zawarte): 1) w 2012 r. – 5 rodzin 2) w 2013 r. – 6 rodzin 3) w 2014 r. – 7 rodzin 2) wyszkolenie kandydatów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej – wg liczby zgłoszeń zakwalifikowanych kandydatów	2012 r.-2014 r.	PCPR, Starostwo Powiatowe	
13.	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej oraz innych podmiotów	2012 r.-2014 r.	PCPR	

Cel III:

Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej

W przypadku dzieci pozostających w rodzinnej opiece zastępczej należy podejmować pracę z rodzicami biologicznymi tak, aby dzieci jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Niezbędnym warunkiem realizacji tego zadania jest otwarcie się zarówno rodziców, jak i dzieci na działania pomocowe (czyli gotowość przyjęcia pomocy), wytrwałość w dążeniu do celu, a co najważniejsze – motywacja do działania. Jej fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice, jak i dzieci znajdują oparcie i chęć do działania.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i uświadamianie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowić oparcie dla domu niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują – indywidualne konsultacje, pomoc prawna	Na bieżąco	Asystenci rodzin, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR	Lokalne instytucje i organizacje
2.	Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa – możliwość organizowania zajęć warsztatowych, kontrakt, indywidualne rozmowy z rodzinami, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne	Na bieżąco	Asystenci rodzin, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR	Lokalne instytucje i organizacje

Cel IV:

Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Osoby usamodzielniające się w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) zazwyczaj nie mogą liczyć na wsparcie ze strony swoich rodzin biologicznych. Dlatego też ważnym zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku jest wspieranie młodych osób, które opuszczają rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne w zakresie procesu usamodzielnienia poprzez m.in. pomoc w uzyskaniu wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, a także wsparcie finansowe i rzeczowe. Działania te, w zależności od potrzeb osoby usamodzielnianej, powinny również polegać na aktywizowaniu jej do uczestnictwa w życiu społecznym czy też w podejmowaniu działań na rzecz konstruktywnych zmian w swoim życiu.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy	Na bieżąco	PCPR, samorządy gmin	Lokalne instytucje i organizacje
2.	Zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym przy PCPR	Na bieżąco	PCPR	Starostwo powiatowe
3.	Wspieranie finansowe i rzeczowe	Na bieżąco	PCPR	Starostwo powiatowe
4.	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych	Na bieżąco	PCPR	Opiekun usamodzielnienia
5.	Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych zagrożonych wykluczeniem społecznym	Na bieżąco	PCPR	Starostwo powiatowe, Samorząd wojewódzki
6.	Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy	Na bieżąco	PCPR, PUP	Lokalne instytucje i organizacje

Cel V:

Utrzymanie poziomu świadczonych usług na terenie powiatu oleckiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Przekształcenie Domu im. Janusza Korczaka w Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych celem dostosowania do standardów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	2012 r. -2014 r.	Dom im. Janusza Korczaka, Starostwo Powiatowe	PCPR
2.	Utworzenie centrum administracyjnego do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych	2012 r. -2014 r.	Dom im. Janusza Korczaka, Starostwo Powiatowe	PCPR
3.	Wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w ich procesie usamodzielnienia	Na bieżąco	Dom im. Janusza Korczaka, PCPR	
4.	Poszerzenie współpracy z instytucjami, organizacjami oraz praca z rodzicami biologicznymi w celu zminimalizowania liczby dzieci poniżej 10 r. ż. umieszczanych i umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Na bieżąco	Dom im. Janusza Korczaka	PCPR, Sąd, Kuratela Sądowa, Policja, OPS-y,
5.	Rozwój wolontariatu na rzecz dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Na bieżąco	Dom im. Janusza Korczaka	Organizacje pozarządowe

VII. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU:

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne.
2. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.

3. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
4. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
5. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, doposażenie ich mieszkań i przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.
6. Zatrudnienie koordynatorów celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu oleckiego.
7. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
8. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
9. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
10. Przekształcenie Domu im. Janusza Korczaka w Olecku w Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych celem dostosowania do standardów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

VIII. PROJEKTOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

1. Samorząd województwa
2. Samorząd powiatu
3. Samorząd gminy
4. Administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda)
5. Organizacje pozarządowe
6. Środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne.
7. Inne podmioty/partnerzy działań
8. Inne.

IX. SPOSÓB MONITOROWANIA PROGRAMU:

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku. Program jest spójny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003-2015 i Programem Pomocy Dziecku i Rodzinie w Powiecie Oleckim na lata 2011-2015.

Monitorowanie „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Oleckim na lata 2012–2014” odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu
Wacław Sapięha